

Nr 81

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående uppsättande av en svensk beredskapsstyrka för F.N.-tjänst m. m.; given Stockholms slott den 6 mars 1964.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sven Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag till organisation av en av frivilliga sammansatt beredskapsstyrka, som med kort varsel skall kunna ställas till F.N.:s förfogande. För anskaffning av materiel för beredskapsstyrkan begäres ett reservationsanslag av 11 000 000 kr.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars 1964.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, fråga om *uppsättande av en svensk beredskapsstyrka för F.N.-tjänst*. Departementschefen anför därvid följande.

I propositionen 1961:145 redogjordes för en av överbefälhavaren på Kungl. Maj:ts uppdrag verkställd utredning rörande förutsättningarna för att vid behov snabbt kunna ställa en militär styrka till F.N.:s förfogande. Med hänsyn till omfattningen av Sveriges åtaganden för F.N.:s räkning i Främre Orienten och i Kongo bedömdes det emellertid vid den tidpunkten icke påkallat att ta ställning i frågan. Däremot ansågs det angeläget att vidta åtgärder för att bringa ned tiden för förberedelser vid organisering av kontingenter för aktuella uppgifter i F.N.:s tjänst. I viss anslutning till överbefälhavarens förslag föreslogs därför att en särskild frivillig militär utbildning skulle organiseras. En sådan har i enlighet med riksdagens beslut (SU 1961:114; rskr. 283) bedrivits sedan våren 1962.

Med anledning av en av F.N.-sekretariatet gjord förfrågan beträffande skandinaviska beredskapsstyrkor för F.N. har enligt överenskommelse mellan försvarsministrarna i Danmark, Norge och Sverige frågan om beredskapsförband för F.N.-tjänst beretts av en för de tre länderna gemensam arbetsgrupp, i vilken även Finland på senaste tid varit företrätt genom observatörer. Sedan arbetsgruppen avlämnat förslag i ämnet, har man sedermera enats om att föreslå uppsättande av beredskapsstyrkor för F.N.-tjänst, vilka styrkor skulle kunna ställas till förfogande efter en framtida avveckling av befintliga nordiska F.N.-styrkor. En redogörelse för det nordiska samarbetet i hithörande frågor har lämnats till nordiska rådets tolfte session i Stockholm i februari 1964.

Departementschefen

Ehuru det alltjämt råder ovisshet beträffande våra F.N.-engagemang, synes det likväl angeläget att på nytt ta upp frågan om åtgärder för att vid behov snabbt kunna ställa en militär styrka till F.N.:s förfogande.

Ytterligare utredning av frågan synes icke erforderlig. Utöver den ut-

redning av överbefälhavaren som anmäldes i propositionen 1961:145 föreligger nu resultatet av det arbete som utförts av förenämnda nordiska arbetsgrupp. Vidare har vi den omfattande erfarenhet från svensk militär F.N.-verksamhet — främst genom våra engagemang i Kongo — som erhållits efter det att överbefälhavarens utredning slutförts.

Det bör betonas, att varje framtida insats av en svensk militär kontingent i F.N.-tjänst måste föregås av särskild prövning av Kungl. Maj:t rörande förutsättningarna för att utsända svensk personal. Det torde emellertid icke vara utan betydelse för F.N. att på förhand vara underrättad om vilken svensk personal som skulle kunna påräknas för det fall att F.N. i samband med en ny aktion skulle överväga att göra framställning till Sverige att ställa militär personal till förfogande.

En svensk militär beredskapsstyrka för F.N.-tjänst bör, tillsammans med uppsatta beredskapsstyrkor från andra länder, kunna täcka förstahandsbehovet för en insats av F.N. var som helst i världen i syfte att upprätthålla lugn och ordning. Styrkan bör också kunna biträda vid hjälpverksamhet i samband med naturkatastrofer, olyckor e. d. Den bör kunna uppträda ensam eller tillsammans med styrkor från övriga nordiska länder eller andra länder.

En svensk beredskapsstyrka för F.N.-tjänst bör lämpligen omfatta sammanlagt ca 1 600 man. Huvuddelen av styrkan bör utgöras av två bataljoner utrustade för vakttjänst och upprätthållande av ordning. En enhet (teknikerkontingent) bör vara organiserad främst för att kunna driva och hålla i gång tekniskt betonade samhällsanordningar och för transportledning. I teknikerkontingenten bör därför bland annat ingå en teknisk kader och en transportledningskader. Erfarenheterna av Sveriges verksamhet i F.N.:s tjänst pekar också starkt på behovet av flygtransportorgan; i en beredskapsstyrka för F.N.-tjänst bör därför ingå en flygtransportenhet (flygtransportdivision). Slutligen bör beredskapsstyrkan omfatta personal som kan tjänstgöra i F.N.:s staber eller som kan användas såsom F.N.-observatörer (stabs- och observatörgrupp). Sistnämnda grupp bör — liksom flygtransportdivisionen — organisatoriskt ingå i teknikerkontingenten.

I den personliga utrustningen för beredskapsstyrkans personal bör ingå eldhandvapen. Bataljonerna bör dessutom utrustas med vissa lätta understödsvapen. De bör vara traktor- och cykelburna med ett antal lätta terränggående fordon samt motocyklar. I bataljonernas utrustning bör vidare ingå sambands- och minmateriel samt viss specialutrustning. För den tekniska kadern erfordras arbetsmaskiner av skilda slag; med hänsyn till transportsvårigheter m. m. bör dessa anskaffas inom det område där beredskapsstyrkan sättes in. Flygtransportdivisionens flygtransportmedel slutligen bör väljas med tanke på att styrkan skall kunna uppträda inom områden där tillgången till större flygplatser är begränsad. Flygmaterielen bör därför omfatta bl. a. helikoptrar och lätta sambandsflygplan.

All personal i beredskapsstyrkan bör få särskild utbildning för F.N.-

tjänsten i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer som angivits i propositionen 1961:145. För huvuddelen av personalen bör utbildningen vara två veckor; för befälspersonal bör utbildningen kunna förlängas upp till fyra veckor, medan det beträffande viss personal i teknikerkontingenten kan vara tillfyllest med kortare utbildningstid än två veckor. Utbildningen bör som regel äga rum vid krigsmaktens ordinarie förband och skolor. Jag vill erinra om att efter förslag i propositionerna 1961:145 och 1963:2 sammanlagt 2 850 000 kr. anvisats för att vid vissa förband iordningställa utrymmen för utbildning i F.N.-tjänst. Möjlighet bör i förekommande fall finnas att samordna viss utbildning av befäl för de nordiska ländernas beredskapsstyrkor. Under utbildningstiden bör personalen vaccineras för att vid behov omedelbart kunna sättas in t. ex. i tropiska länder.

Styrkan bör rekryteras helt på frivillig grund. I första hand bör antas män, som nyligen avslutat första tjänstgöringen som värnpliktiga, samt i övrigt värnpliktigt befäl och reservbefäl. Anställning i beredskapsstyrkan bör — utöver tiden för utbildningen — ske för en tid av ett år eller den längre tid som kan bli nödvändig därest tjänstgöringsskyldighet utom riket uttas mot slutet av ett-årstiden. Åtagandet att tjänstgöra utom riket bör icke avse längre tid än ca sex månader. Sammanlagt kan sålunda, utbildningstiden oräknad, högst ca ett och ett halvt års anställningstid ifrågakomma. Har tjänstgöring utom riket fullgjorts bör anställningsavtalet upphöra oavsett om därvid icke ett år förflutit från det avtalet ingicks. Under anställningstiden bör personalen genomgå den särskilda utbildningen och i övrigt vara hemförlovad men beredd att med några dagars varsel rycka in för tjänst utom riket.

Under utbildningstiden bör i enlighet med vad som angivits i propositionen 1961:145 enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande få utgå antingen ersättning för mistade avlöningsförmåner eller i särskild ordning bestämt arvode samt därutöver förmåner såsom vid tjänstgöring i trupp enligt resereglementet för försvaret. Vid särskilt anordnad befälskurs bör dock i vissa fall i stället för sistnämnda förmåner få utgå förmåner enligt allmänna resereglementet. Ersättning för yrkesskada under tjänstgöringen bör enligt Kungl. Maj:ts bestämmande få utgå med belopp minst motsvarande ersättning enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. Personalen bör vidare även under tjänstgöring utom riket omfattas av den allmänna försäkringen enligt vanliga regler. Förmåner vid tjänstgöring utom riket bör utgå enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande, varvid i huvudsak de riktlinjer bör gälla som tillämpats vid bestämmandet av ersättningar till personal i de nuvarande svenska F.N.-kontingenterna. Kungl. Maj:t bör sålunda ha bl. a. befogenhet att låta staten ikläda sig viss riskgaranti vid skador under sådan tjänstgöring.

För att stimulera personalens villighet till inställelse för tjänstgöring utom riket bör en särskild inryckningspremie utgå till envar som inställer

sig för sådan tjänstgöring. Denna premie bör utgå med ett belopp av 500 kr. i ett för allt.

Till frågan om anställningsskydd med anledning av här avsedd tjänstgöring torde chefen för justitiedepartementet återkomma framdeles. Jag anser mig emellertid här böra nämna att en inom justitiedepartementet utarbetad promemoria med förslag till ändring i lagen den 14 oktober 1939 (nr 727) om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av värnpliktstjänstgöring m. m. för yttrande remitterats till vederbörande myndigheter och organisationer.

Med hänsyn till risken för avgång under anställningstiden bör årligen få antas personal i en omfattning motsvarande ca 110 % av den svenska F.N.-beredskapsstyrkans beräknade totala storlek. Om Sverige deltar i F.N.:s fredsbevarande verksamhet med militära kontingenter bör beredskapsstyrkans numerär minskas i motsvarande mån.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t är personalen i de nuvarande svenska militära F.N.-kontingenterna med vissa undantag underkastad ansvar såsom krigsman enligt 26 kap. strafflagen, varvid kontingentscheferna tillagts bestraffningsrätt i disciplinmål över personalen. Motsvarande gäller för personal, som rekryterats till dessa kontingenter, under den förberedande F.N.-utbildningen i Sverige. För sistnämnda fall har chefen för det förband vid vilket utbildningen anordnas tillagts bestraffningsrätt i disciplinmål. Jag förutsätter, att en motsvarande anordning tills vidare skall tillämpas för all personal i beredskapsstyrkan såväl under utbildning i Sverige som under eventuell F.N.-tjänstgöring utom riket.

Beredskapsstyrkan bör i princip utrustas med materiel som anskaffas för den svenska krigsorganisationens behov. Att utrustning sålunda tas ur krigsmaktens förråd torde i princip inte innebära en större minskning av vår beredskap än vad utsändandet av svensk trupp till utlandet i och för sig innebär. Jag vill erinra om att beslut om utsändandet av beredskapsstyrkan i varje särskilt fall måste fattas av Kungl. Maj:t, som vid sitt ställningstagande givetvis har att beakta återverkningarna på vår egen krigsberedskap. Beredskapsstyrkan bör emellertid med hänsyn till sina uppgifter erhålla viss utrustning, som antingen icke alls ingår i den svenska krigsmaktens utrustning eller som i fred icke anskaffas i större omfattning än som erfordras för utbildningen i fred. Sådan utrustning för beredskapsstyrkan måste finnas anskaffad och vara omedelbart tillgänglig om styrkan skall kunna organiseras och sättas in tillräckligt snabbt. Av dylik utrustning erfordras specialutrustning för t. ex. tropiskt klimat, vissa fordon samt flygtransportmateriel. Viss dylik utrustning bör anskaffas. Beträffande frågan om att förse beredskapsstyrkan med transportflygplan förutsätter jag, att möjligheter skall föreligga att — i samband med beslut om att sätta in styrkan — hyra eller på annat sätt disponera flygplan av lämplig typ. Jag föreslår därför, att 11 milj. kr. anvisas för anskaffning av övrig här aktuell

utrustning. För ändamålet bör å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår anvisas ett särskilt reservationsanslag Materiel för en svensk beredskapsstyrka för F.N.-tjänst.

De årliga kostnaderna för rekrytering, utbildning och organisation av en svensk beredskapsstyrka för F.N.-tjänst enligt de riktlinjer jag angivit i det föregående kan uppskattas till 4,5 milj. kr. I det angivna beloppet ingår också kostnaderna för verksamheten vid arméstabens F.N.-avdelning, ca 600 000 kr. Det bör observeras att anslaget till svenska F.N.-styrkor i enlighet med vad som anförts i propositionen 1961:145 belastats med i huvudsak motsvarande kostnader. Kostnaderna för nu föreslagna åtgärder torde tills vidare också få bestridas från reservationsanslaget till kostnader för svenska F.N.-styrkor m. m. I den mån beredskapsstyrkan ställes till F.N.:s förfogande torde F.N. få lämna ersättning för kostnaderna för styrkans avlöning och utrustning m. m. i likhet med vad som tillämpats beträffande Sveriges militära F.N.-kontingenter.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna de riktlinjer som i det föregående angivits för uppsättande och användande av en svensk beredskapsstyrka för F.N.-tjänst;
- b) till *Materiel för en svensk beredskapsstyrka för F.N.-tjänst* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1963/64 under fjärde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 11 000 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådet övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
S. Lindow